

OPINIE

Doe het anders, sluit eerst een procesakkoord

Michael Sijbom, Koos Janssen en Hans Alberse,
de drie burgemeesters in de Gemeenteraad van de Toekomst

Op 19 maart om 21:00 uur begint de toekomst van de gemeenteraden. Als burgemeesters roepen wij de gemeenteraden én onze collega's op om over te stappen van een traditioneel coalitie-akkoord naar een procesakkoord. Stel niet centraal wat het gemeentebestuur wil, maar hoe en vooral met wie we maatschappelijke vragen aanpakken. Geef kracht aan netwerkdemocratie. Burgemeesters hebben daarbij een wettelijke taak en kunnen die invullen rond de raadsonderhandelingen.

Het afgelopen jaar deden wij mee aan de kenniswerkplaats Gemeenteraad van de Toekomst. Juist ook als burgemeesters, omdat wij willen bijdragen aan het verdiepen en verbreden van de lokale democratie. Dat doen we in onze eigen gemeenten (resp. Losser, Zeist en Oude IJsselstreek) en Sijbom ook als 'Burgemeester van de Toekomst' in de kenniswerkplaats. We gingen op zoek naar inspiratie voor het handelingsperspectief van gemeenteraden én andere spelers in het lokale veld.

Het kernpunt voor eigentijds gemeentebestuur is sturen in het netwerk. We boksen zoveel meer voor elkaar met de kennis, kracht en nabijheid van de gemeenschap. Vertrouw daarop. Dat maakte een keur aan wetenschappers en opinieleiders los in de kenniswerkplaats. De netwerksamenleving is nu zo anders dan dertig jaar geleden. Hoe geven we eigentijds vorm aan de relatie tussen raadsleden en inwoners? Hoe breng je de burger beter aan zet en hoe breng je het raadslid daarbij beter in positie? Hoe gaan we in de nieuwe raadsperiode inhoud geven aan het nog beter besturen samen met inwoners, instellingen en bedrijven? Hoe richten we processen in om tot gedragen, goede besluiten te komen?

Daarover leerde de kenniswerkplaats vooral dit. De raad gaat zich in de eerste plaats bezig houden met het bedenken van het beleids- en besluitvormingsproces. Zij doet dit samen met het college en de ambtenaren. Voor de gemeenschap zijn wij samen de gemeente, de partner van het algemeen belang. In het gemeentelijk netwerk is het zaak dat iedereen betrokken wordt die betekenis geeft of belang heeft bij een gemeentelijke taak. De gemeente is slechts één van de spelers in een complex speelveld. Laten we ons realiseren dat de gemeente voor een groot deel bestaat dankzij bewonersinitiatieven, zorginstellingen, onderwijsorganisaties, woningcorporaties: samenlevingspartners zonder wie het gemeentebestuur niet veel klaar speelt.

Dan is het dus niet logisch dat alleen het gemeentebestuur afsprekt wat de gemeente gaat doen en wil bereiken. Nodig is meer draagvlak én draagkracht.

Coalitie met de samenleving

In het slotseminar beantwoordde de Gemeenteraad van de Toekomst de volgende vragen. Hoe komen na de raadsverkiezingen gemeenteraad, ondernemers, instellingen, verenigingen en inwoners (groepen) met de hulp van ambtenaren tot een agenda voor de volgende raadsperiode? Wat zijn de voornaamste elementen van die agenda? En hoe kom je tot een gedragen uitvoering?

In de kern is het antwoord: sluit eerst een procesakkoord. Bepaal als gemeenteraad mét samenlevingspartners voor welke maatschappelijke vragen in de samenleving het voortouw wordt genomen, en welke onderwerpen de gemeente trekt. Maak voor die keuze na de raadsverkiezingen eerst een afspraak met de samenlevingspartners en bepaal daarna de aanpak. Benoem daarbij wethouders die deze aanpak ondersteunen. Vorm een coalitie met de samenleving.

Maakt dit partijpolitiek en partijprogramma's overbodig? Natuurlijk niet. Er blijven inhoudelijke verschillen in het belang dat raadsfracties hechten aan keuzes over onderwerpen en doelgroepen voor een procesakkoord, en bij de uitvoering daarvan. Het grote verschil is dat zij niet vooraf het beleid dichttimmeren.

Burgemeesters vinden in de gemeentewet (art. 170) de opdracht om zich dit proces aan te trekken. Het gaat hier immers om de kwaliteit van procedures op het vlak van burgerparticipatie, en een goede behartiging van gemeentelijke aangelegenheden in het algemeen. Die verantwoordelijkheid kunnen burgemeesters invullen door tijdig het gesprek aan te gaan met de lijsttrekkers/onderhandelaars. Raadsgriffiers en ook gemeentesecretarissen zijn hierbij de logische ondersteuners.

Iedere gemeenteraad kan dan een werkwijze zoeken die bij de eigen gemeente past, maar doe één ding altijd: stel de gemeentelijke aanpak vast in en mét het gemeentelijk netwerk. Duidelijke regels en kaders stellen lijkt wel daadkrachtig, en kan soms in het fysieke domein, maar heel veel moeilijker of bijna niet in het sociale domein. En juist daar liggen de volgende raadsperiode de opgaven.

Raadsleden, al met al: begin niet met oplossingen, maar met vragen. Communiceer, maak van sociale media tweerichtingsverkeer. Genereer draagvlak én draagkracht. Betrek en vergroot uw eigen netwerk en verbind het volk eerder nog, dan dat u het vertegenwoordigt. Geef dit als gemeenteraad constructief handen en voeten, bijvoorbeeld met raadsprojecten. Leid als raadsleden burgergesprekken, organiseer al dan niet meebeslissende burgerpanels. Laten we niet vergeten dat democratie van het volk is en betrek het volk dus zorgvuldig. Vind als gemeenteraad de energie in de gemeenschap. Laten we gaan besturen in het netwerk, en sluit daarvoor een procesakkoord.

Voor achtergrond zie www.gemeenteraadvandetoekomst.nl

Embargo tot publicatie in RaadsledenNieuws